

Do skrajnosli povečajmo naše pridelke!

Zemlja je temelj vsega kmetijskega delovanja in torej prvi pogoj vsakega uspešnega prehranjevalnega gospodarstva.

Vsak lastnik zemlje se mora zavedati, da mora njegova zemlja nuditi hrano ne samo njemu in njegovi družini, ampak tudi vsem drugim, ki nimajo lastne zemlje. V naši pokrajini, ki ima približno 300.000 prebivalcev in okrog 235.000 ha kmetijske površine, mora od 1 ha kmetijske zemlje živeti 1,5 prebivalec. Če primerjamo to razmerje z drugimi državami, kjer mora do 20 ljudi živeti od 1 ha kmetijske zemlje, pridemo do zaključka, da bi morala kmetijska zemlja v naši pokrajini za skrajno silo preživljati vse svoje prebivalce.

Odločilno pri tem je, da se površina obdelane zemlje poveča.

Geslo v sedanjih časih mora biti: vsa zemlja, ki je za obdelavo primerna, se mora obdelati, noben kosček zemlje ne sme ležati zanemarjen. Bolj nazorno kakor statistika pokaže kratek sprehod po naših vaseh, trgih in mestih, koliko zemlje je še neizrabljene in neobdelane. Ne mislimo le na velike površine zamočvirjene zemlje in na stelnjike, kjer je treba več denarja za melioracijo. Veliko je še zemlje, ki se more obdelati brez vsake večje melioracije samo z nekaj dobre volje in pridonosti. To je predvsem tista zanemarjena zemlja blizu kmetijskih domov, sredi vasi, blizu gozdov, mimo katere vsak dan brezbržno hodimo in se niti ne zavedamo, da bi se z vestno obdelavo te zemlje moglo prehraniti mnogo ljudi, ki so dozdaj živeli v pomanjkanju. To so obsežne zelene trate po parkih večjih trgov in mest, ki sicer razveseljujejo oko sprehajalcev, ki pa bi skupnosti mnogo več koristile, ko bi se preorale, zasejale in prinašale hrane siromašnim, ki nimajo svoje zemlje. Posebno v mestih, kjer je največ ljudi brez zemlje, obenem pa sorazmerno največ neobdelane zemlje po raznih vrstovih premožnejših posestnikov, po parkih in nezazidanih parcelah, mora obveljati zapoved, vsako ped zemlje je treba do skrajnosti izrabiti. Kdor noče ali ne more sam obdelovati zemlje, naj jo odstopi ljudem, ki bodo to z vse-

ljem storili. Le tako se bo izboljšalo prehranjevalno gospodarstvo naše pokrajine, le tako se bo omilila socialna beda ljudi.

V kolikor naša zemljišča niso zarasla z dobro oskrbovanim gozdom ali s travnikom in dozraj niso bila sposobna za obdelovanje, ker so n. pr. preveč skalovita ali ker so bila zanemarjena ter je na njih raslo grmovje, redko drevje in plevel, je zdaj čas, da to popravimo. Tako zemljišče zboljšajmo, kakor je pač potrebno, s tem, da ga n. pr. otrebimo grmovja in očistimo plevela, nato pa ga temeljito zagojimo in preorjemo ter ga posejemo s katero koli kmetijsko rastlino. Omenjeno bodi, da nekatere rastline ravno na noviščih prav dobro uspevajo, zlasti oves in proso, pa tudi krompir in deloma kuzuza.

Zlasti izdatno bomo povečali svoje pridelke na njivi in na vrtu, če bomo zemljo zadostno in pravilno gnojili. Predvsem moramo opozoriti na domača gnojila. Če poudarjamo, da ne sme ostati nobena ped zemlje neobdelana, moramo prav tako poudarjati, da je treba z gnojili skrajno skrbno ter gospodarsko ravnati in poiskati vse možnosti, da si teh gnojil kolikor mogoče veliko pripravimo in da so čim boljše kakovosti. Zato bomo redno in pogosto ter temeljito tlačili gnoj na gnojišču in ga v suhih dobah škropili z vodo. Potem ko ga razvozimo po njivi, ga takoj raztrosimo in čim prej podorjimo, da ne izhlapevajo v zrak dragocene dušične snovi. Posebna pozornost mora veljati tudi gnojnici, ki jo skrbno zbirajmo ter redno in pravočasno razvažamo, in sicer poleti, če mogoče, le ob mokrem vremenu. Dajajmo jo onim rastlinam, ki potrebujejo veliko dušika in kalija in pri katerih gre za bujno rast; to so travniki, zelje, pesa, krmska kuzuza in druge krmske zmesi. Zelo veliko je vreden kompost, ki ga naši kmetovalci vse premalo cenijo. Koliko je odpadkov, ki jih mnogo boljše izkoristimo na kompostišču, kakor pa na gnojišču, n. pr. odpadki iz drvarnic, smeti iz stanovanj, zemlja iz osuševalnih jarkov itd. Vse to in še drugo spada na kompostni kup, ki ga večkrat prelopalimo in potrosimo z žganim apnom, da hitreje dozori. Od časa do časa dene-mo nanj gnojnico ali stranišnik in tako

dobimo izvrstno gnojilo za vse kulture, posebno pa za travnike. Ravno kompost bi nam mogel zelo povečati pridelke, ako bi mu naši kmetovalci posvečali več skrbnosti.

Z nobeno drugo stvarjo pa ne bomo svojih pridelkov tako močno in naglo dvignili, kakor s pravilno uporabo umetnih gnojil, ki so danes potrebnejša, pa tudi rentabilnejša, kakor kdaj koli prej. Kdor ni dosti poučen, kako se ta gnojila pravilno uporabljajo, naj si kupi brošurico »Uspeh

z umetnimi gnojili« od inž. Mucka, ki je izšla pri Kmetijski zbornici.

To knjižico pazljivo prečitajte, pa boste lahko dobili jasnost v vseh glavnih vprašanjih, ki se tičejo umetnih gnojil.

Sveta dolžnost nas vseh, ki imamo s pridelovanjem hrane kakor koli opravka, je, da storimo vse, kar je v naši moči, da se bo pridelalo kolikor mogoče veliko hrane in da do skrajnih mej izrabimo vsa sredstva, ki so v ta namen potrebna.

PRI ČEBELICAH

O rojih

Kadar čebele rojijo, je praznik zanje, pa tudi praznik za pravo čebelarstvo srce. Mislim posebno za srce kmečkega čebelarja, ki še kaj dá na staro čebelarstvo vprašanje: »Koliko si imel rojev?« Roji bodo pomenili praznik za naše čebelarje še prav posebej letos, ko nam je ostra zima in prepričla zaloga medu tako usodno razredčila panje v čebelnjaku, razredčila pa tudi čebelnjake.

Če je bilo kdaj vredno posvetiti vso pozornost in skrbnost ravno rojenju in rojem, je to brez vsakega dvoma vredno storiti letos in v bodočih letih. Zakaj tako, smo na tem mestu razmotrivali že zadnjič. Danes se pa bočemo nekoliko поблиže seznaniti z roji samimi in z najnujnejšimi opravki za čas rojenja.

Roje uvrščamo v dve skupini. Pri razvrstitvi se ravnamo po matici: važno je namreč, ali je rojeva matica stara, torej oplemenjena, ali pa mlada, torej neoplemenjena. Ta stvar je velikega pomena že za čebelarja samega, ki ogreba in oskrbuje roje; pri stari, spraseni matici se ni treba brigati, ali je družina zastran matice v rodu ali ne. Stara matica začne takoj zalegati in roj se — če so ostali pogoji ugodni — lepo normalno razvija. Vse drugačna je zadeva z mlado matico, ki mora šele na praho, da se oplemeni. Prav dostikrat se primeri, da roj ostane naenkrat brez matice; kajti mlada kraljica se s snubnega poleta (praha) ni vrnila in panj osiroti ter je zgubljen, če mu čebelar ne pomaga in ga reši. Na te stvari mora čebelar skrbno gledati in jih imeti v evidenci, če se hoče izogniti znatnim škodam.

Toda roje uvrščamo v dve skupini tudi zaradi čebel samih. Vsak čebelar mora, ali bi vsaj moral vedeti, da se roji s starimi (oplemenjenimi) in mladimi (neoplemenjenimi) maticami nikakor ne trpijo. Čebele iz roja s staro matico so naravnost divje na one iz roja z mladico; ravno tako je obratno.

Iz čebelarstva skušnje pa vemo, kako je izlet roja nalezljiva stvar. Če dva panja sedeta na roj, je kaj verjetno, da bo rajajoče šumenje ene družine, ki roji, izvabilo tudi drugo družino, da bo začela rojiti, in sicer preden se je prvi roj zbral in usedel. Posledica? Oba roja se med seboj začneta mešati, se docela pomešata in končno skup usedeta. Če imata oba roja recimo oplemenjeni (stari) matice, ni nobene nesreče; ravno tako ni nesreče, če sta matice obeh rojev mladi. Čebelarji smo večkrat celo veseli, če se takele dva šibka rojiča kar sama združita, si »sporazumno« odbereta eno od matic in ostaneta skupaj kot ena družina. Joj in gorje pa, če izletita istočasno dva roja z različnima maticama (oplojeno in neoplojeno), pa se pomešata in skupaj usedeta. Čebele se začno med seboj klati in se bojujejo na življenje in smrt tako dolgo, dokler ni zemlja, nad katero je roj visel, na debelo pokrita z mrtvimi in ohromelimi čebelami, a roja ni več na veji.

Da se ta največja nesreča pri rojenju prepreči, je treba predvsem, da je čebelar na tekočem glede tega, ali ta in oni panj roji prvič ali že drugič oz. tretjič. Samo prvi roji (prvoji) imajo oplemenjene matice, vsi ostali roji pa mlade. Prvi smejo sedati skupaj, ravno tako pa tudi vsi ostali roji skupaj, ne pa prvec pa drugec, ali pa prvec in tretjevec.

Čebelar torej, ki hoče vestno skrbeti za svojo živalco, mora za čas rojenja imeti ob urah rojenja »straž« pri čebelnjaku, ki si zapomni, kateri panj je rojil. To je treba z datumom zapisati in dostaviti, da je roj prvec. Ko pa postane nevarno, da začno istočasno rojiti prvec in drugič oz. tretjevec, je treba »stražnik« izmenjati kar s čebelarjem samim, ki mora odločno poseči v rojilno sarnovoljo čebel in en roj (n. pr. drugec) zaustaviti toliko časa v panju, da se medtem oni roj (n. pr. prvec), ki je že zunaj, usede in ogrebe. Nato šele se odpre prosta pot naslednjemu roju. — Pa še prihodnjič kaj!

Kakšna naj bosta deblo in krona

V naprednejših deželah, kjer gojijo sadje, predvsem jabolane, kakor n. pr. v južni Afriki, Avstraliji, Kaliforniji, Lombardiji itd., so si sadjarji na jasnem bodisi glede visokosti debela, bodisi glede prave oblike kroane. Pred leti v razgovoru z nekim Američanom-sadjarjem o naših krajih in o sadjarstvu, se ta ni mogel načuditi, kako je mogoče, da vzgajamo drevje s tako visokimi debli. Naštel je vse razloge, pa tudi prednosti nizkodebelnega drevja, pripomnil pa je tudi, da z visokodebelnim drevjem ni mogoče misliti na bogve kako intenzivno sadjarjenje.

Ako primerjamo sadovnjake v vseh severnih provincah države z našimi, potem moramo priznati, da je intenzivno sadjarstvo (industrijsko-špekulativno sadjarstvo n. pr. v Lombardiji) osredotočeno na poldebelne oblike. Visokodebelno drevje je le bolj izjemno. Višina debela znaša od 0.50 do 1.30 m. Izjema so češnje, orehi, kostanji in mandeljni, ki se vzgajajo v visokih oblikah. Sadjar v Lombar-

diji sploh ne pozna druge oblike za hruške, jabolane, marelice, breskve, kakor nizke oblike. Važen pogoj uspeha pa je predvsem, da uporablja samo šibko rastoče selekcionirane podlage in da goji samo malo sort, ki se v tistem kraju najbolj sponašajo. Obdelovanje sadovnjakov pa je veskozi intenzivno, pa prav v vseh pogledih, kakor v vinogradih. Za te nasade se zemlja običajno rigola približno 60—70 cm globoko, med letom se zemlja obdeluje in gnoji po načrtu, drevesa se škropijo po vseh predpisih itd.

Ako se povrnemo k naslovnemu vprašanju, bomo morali tudi pri nas pričeti vzgajati bolj široke kroane v listasti obliki. Lijasta krona brez srednjega vrha ima precejšnje prednosti: 1. veje v kroni so enakomernejše in zastavnejše raščene, na jih treba podpirati; 2. vse oekrbovanje, kako obrezovanje, škropljenje, razredčevanje plodov, obiranje sadja je lažje izvedljivo; 3. sadje se v takšni kroni lepše razvija v vseh pogledih. S tem pa ni povečano, da se priporoča kollasta oblika kroane, ki se je pa moramo izogibati. Kako vzgajamo široke lijaste oblike dreves, pa ob drugi priliki. Fr. K.

VINOGRAD

Na trti zatirajmo oidij

Za peronosporo je trtna bolezen oidij (pa-lež), ki povzroča v bolj vročih letih pri nas precejšno škodo in je tudi tu pravočasno zatiranje te bolezni na mestu. Oidij napada tudi vse zelene dele trte, posebno pa zelene jagode. Razmnožuje se kakor peronospora — s trosi. Tkivo te bolezni prezimi in enoletnih rozgah in spomladi, ko nastopi zračna toplota 20 do 35° C, napadejo trosi zelene dele. Pri tem se napravi bela prevlaka, ki je na listu na zgornji in spodnji strani (pri peronospori samo na spodnji strani). Tkivo te bolezni uničuje le zgornjo kožico delov in ne tudi notranjosti kakor peronospora. Močno napadeni listi ovenejo in se osušijo, mladice dobijo pozneje rjave madeže, jagode pa razpokajo in gnijejo. Da morejo trosi ovladati skaliti, je potrebna toplota 20 do 30° C, ni pa potreben dež; zadostuje že nekoliko vlažen zrak, da ti trosi skalijo in napadejo zelene dele. Ker rabijo trosi za skalitev precej visoko toploto, se pokaže pri nas bolezen navadno po eve-

tenju, zelo močno pa v juliju do avgusta. Bolezen pa preneha potem, ko se jagode začno mehčati.

Tudi to bolezen moramo pravočasno zatirati. Najboljše sredstvo je žvepleni prah. V krajih, kjer močno nastopa, žveplamo prvič takoj po prvem škropljenju, in sicer liste in cvetne grozdke, drugič ob cvetenju in tretjič, ko je trta ocvetela. Tedaj moramo posebno grozde dobro žveplati. Žveplati ne smemo zjutraj, ko je rosa in tudi ne ob veliki vročini, da grozdja ne ožgemo. Tudi ne smemo premočno žveplati, temveč mora priti žvepleni prah iz žveplalnika kakor fin dim.

V bolj mokrih letih žveplo ne učinkuje zaradi pomanjkanja toplote. Tedaj uporabljamo žvepleno apneno brozgo, in sicer 1.5%. Vendar tretje žveplanje izvršujemo z žveplom. Ako so v vinogradih mesta, kjer oidij vsako leto močno nastopa, si bomo olajšali zatiranje te bolezni s tem, da spomladi po rezi očistimo trase tega mesta starega lubja in ga sežgemo, trse pa poškopimo z 10—15% žvepleno brozgo.

Kako zatiramo plevel

Toplo in vlažno vreme v tem mesecu zelo ugodno vpliva na rast in razvoj vseh rastlin. Ozimline kakor tudi spomladanski posevki ob takem vremenu lepo uspevajo. Še lepše in bujnejše uspeva plevel. Hitro je kalil in ozelenel ter tako prerastel kulturne rastline. Vedno, še posebno pa letos, se mora plevel vztrajno zatirati. Najbolj uspešno bo zatiranje plevela sedaj, ko še ni popolnoma zakoreninjen in še ne semeni.

Plevel je zelo velik škodljivec vseh naših kmetijskih (kulturnih) rastlin. Živi tako rekoč na račun posevkov: prikraja jib za prostor, hrano, vodo in svetlobo. Na njem se razvijajo razne rastlinske bolezni, ki od tu napadajo kulturne rastline. Rastlinski škodljivci najdejo na plevelu varno skrivališče. Močno zapleveljeni posevki so gotovo za polovico slabotnejši, zaradi tega je pa tudi pridelek toliko manjši. Ne more pač rasti nežna in neodporna kulturna rastlina tam, kjer se je razbohotil mogočen plevel.

Razlikujemo dve skupini plevela, in sicer: 1. plevel, ki se širi in razmnožuje iz korenin in zelenih podzemnih stebel, in 2. plevel, ki se razmnožuje s semenom.

Važno je razlikovati ti dve posamezni vrsti plevela, ker se drugače zatira prva in drugače druga skupina plevela.

Plevel, ki se razmnožuje iz korenin, je v zemlji globoko zakoreninjen. Uspešno ga moreš zatirati z globoko obdelavo zemlje (globoko oranje in okopavanje itd.). Najprimernejši čas za to je po žetvi, odnosno spomladi pred setvijo. V ta namen njivo preorjemo in dobro pobranamo. Plevel, ki ga je brana izvlekla iz zemlje, se bo na soncu osušil. Če je še do žetve čas, plitvo preorjemo in pobranamo njivo, ko je plevel ponovno ozelenel.

Uspešno zatiramo plevel tudi s pravilnim kolobarjenjem. Tako n. pr. gojimo na zelo zapleveljenih njivah 2 do 3 leta zaporedoma okopavine (koruza, krompir, pesa in dr.). Osat uničujemo posamezno, t. j. vsako rastlino posebej izkopljemo s korenino vred.

Plevel, ki se razmnožuje s semenom, moramo odstraniti z njive še preden se mu seme razvije. Pred setvijo kulturnih rastlin uničujemo to vrsto plevela enako, kakor je bilo to že prej omenjeno. Med rastjo, t. j. v posevku, pa ničujemo ta plevel z brano in okopalnikom. Navadno kalil plevelno seme prej kot seme kulturnih rastlin. Zato bo že nekaj dni po setvi kulturnih rastlin na njivi vse polno plevela, medtem ko seme posevka še ni niti kalilo. Da zatremo plevel, njivo pobranamo. Ne smemo pa branati, ko je posevek že ozelenel, kar bi posebno škodovalo

jaremu ječmenu. Branamo pa ponovno, ko je posevek nekoliko odrasel. Edino, če je zemlja prevlažna, ne smemo branati, ker bi s tem pokvarili strukturo zemlje in poškodovali posevek. Za zatiranje plevela v času pred setvijo kulturnih rastlin so primerne samo težke brane in kultivatorji. Nasprotno so priporočljive za brananje posevkov samo lahke brane z ostrimi zobmi, ki ne kvarijo posevkov in ne rujejo rastlin iz zemlje.

Med okopavinami zatiramo plevel z rednim okopavanjem. Najprimernejše orodje za to delo je okopalnik z ostrimi motičicami. Česar ne dosežemo z okopalnikom, naknadno izkopljemo z motiko. S tem, da zemljo redno in pravilno rahljamo (okopavamo ali branamo), pospešujemo rast posevka in obenem uničujemo škodljivi plevel. Pozneje, ko posevek že dobro odraste, se plevel ne more v večji množini razširiti po njivi.

Ni potrebno še posebej opozarjati, da žito pred setvijo dobro očistite od vseh škodljivih primesi, sicer boste sami širili plevel po polju. Iz istega razloga naj e ne meče na gnoj in kompost plevelno seme.

Plevel je moči zatirati tudi z različnimi kemičnimi sredstvi (zelená galica, apneni dušik, kalnit itd.), vendar je za ta način zatiranja potreba precejšnje previdnosti. — J. K.

Nekaj nasvetov

Podloga iz usnja v moških klobukih se prav hitro zamaže. Lahko pa jo tudi prav hitro osnažiš, če jo odrgneš s platneno krpico, namočeno z vodo, ki si ji primešala dve tretjini salmijaka.

Namrznjen krompir izgubi neprijetno sladkost, če pri kuhanju vrelo vodo večkrat odliješ in nadomestiš z drugo vrelo vodo.

Mesnatih in debelih listov rabarbare ne smemo odrezovati, ampak peclje pri glavi odčesnemo. Naenkrat smemo odčesniti samo 2—3 peclje, čez dober teden pa naslednje 2—3; tako delamo do srede junija, nakar prenehamo s trganjem.

Za dobro voljo

Goske. Dva dečka stojita ob ribniku. »Voda je na tem mestu gotovo zelo globoka,« pravi prvi. — »Kaj še,« se oglasi drugi, »poglej vendar, goske gredo samo do polovice v vodo.«

Štorklie. »Oče, zakaj pa dvigajo štorklie samo eno nogo v zrak?« — »Poglej ga norčeka, če bi dvigale obe, vendar ne bi mogle več stati.«